

Základy práce s informačními zdroji pro studenty SPR

Brno, 6. 3. 2023

Ing. Martina Nedomová, DiS.

Práce s EIZ

- seminář
  - ❖ dotazy k úvodní přednášce, cvičením
  - ❖ základy vyhledávacích technik
  - ❖ tvorba rešeršního dotazu
  - ❖ praktické vyhledávání v databázích
  - ❖ **zadání závěrečné rešerše**
- přednáška
  - ❖ citace, plagiátorství
  - ❖ **zadání online cvičení na citace**
- seminář
  - ❖ dotazy ke cvičením
  - ❖ EBSCO Discovery Service a další nadstavbové nástroje
  - ❖ elektronické knihy

Práce s EIZ I. – cíle dnešní lekce

- ❖ naučit se základy vyhledávacích technik (klíčová slova, logické operátory)
- ❖ vytvořit/položit řešeršní dotaz
- ❖ vyzkoušet si praktické vyhledávání ve vybraných databázích článků a časopisů
- ❖ praktická cvičení (slouží k „poznání“ databází, pomůže Vám to při zpracování řešerše a při další práci s informačními zdroji)

Vyhledávání

1. **Téma a klíčová slova**
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

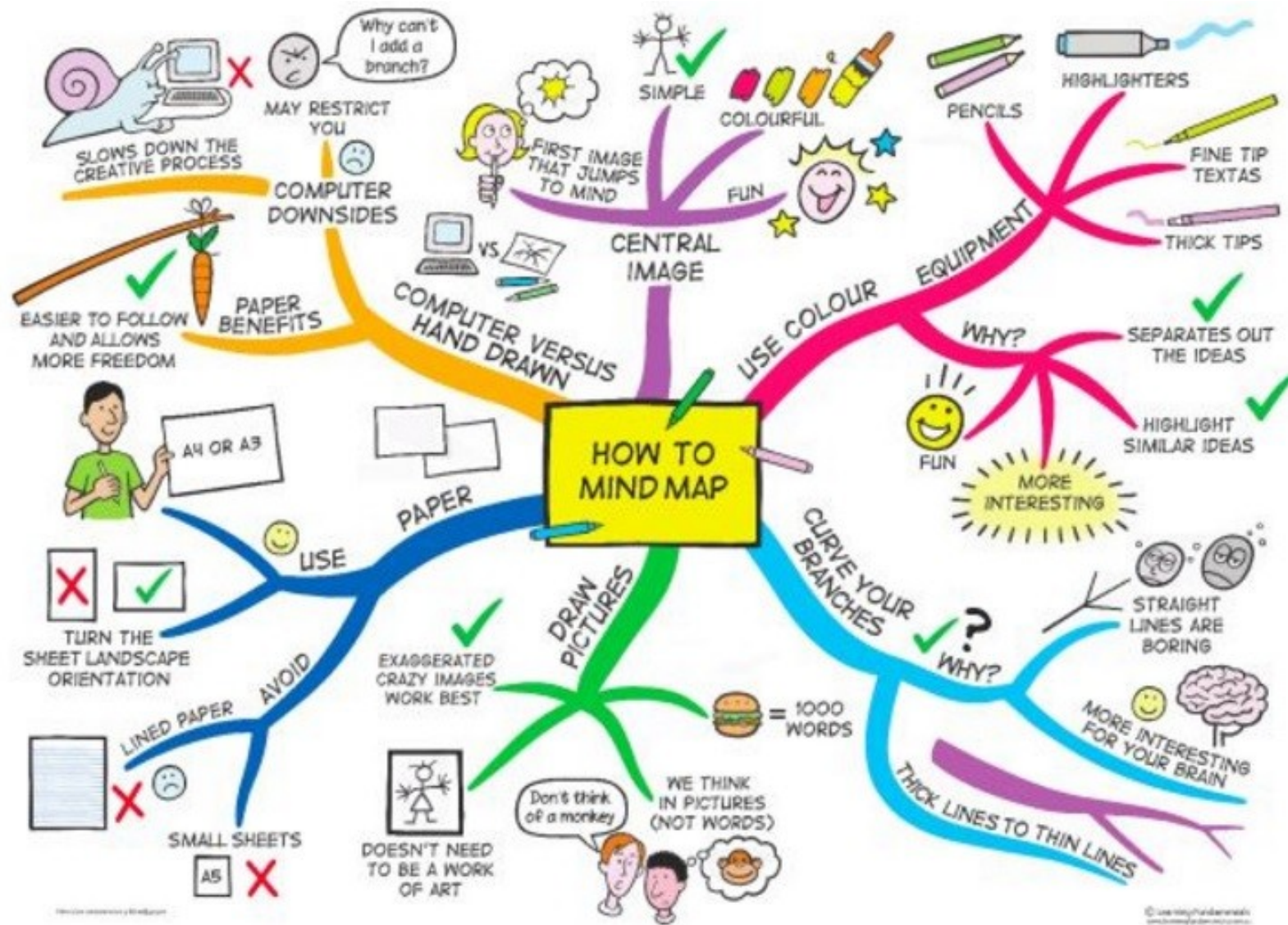
Téma a klíčová slova

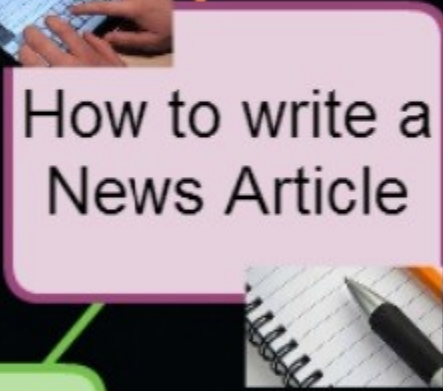
1) Zamyslete se o čem chcete psát

- ❖ je nutné mít dost informací o daném tématu (pokud se studiem problematiky začínáte, nebojte se využít učebnice, encyklopedie, radu vyučujícího apod.)

2) Zformulujte téma nebo problém

- ❖ lze využít tzv. [myšlenkových map](#) - grafické znázornění tématu
- ❖ aplikace - [Pět nejlepších nástrojů pro tvorbu myšlenkových map](#)

Téma a klíčová slova II.

3) Vyjádřete téma ve formě

❖ klíčových slov (hesel)

- používejte zejména **podstatná jména**
- příd. jména, zájmena a slovesa pouze pokud jsou opravdu nezbytné
- vyhýbejte se tzv. stop words (předložky, spojky, členy v cizích jazycích)

př. sociální chování; sociální práce; terapie

❖ Pozn. v katalozích knihoven můžete nalézt i tzv. **předmětová hesla**

př. Sociální chování-psychologické aspekty [SK MU](#)

1. Téma a klíčová slova
- 2. Další specifikace**
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

2. Další specifikace

□ Před začátkem vlastního procesu vyhledávání je třeba si ujasnit:

- ❖ časové rozmezí
- ❖ typy dokumentů (např. odborné časopisy, kapitoly z knih, příspěvky z konferencí, zpravodajství)
- ❖ typ dat (text, audio, video)
- ❖ jazyk dokumentů (většina světové produkce je v AJ)
- ❖ **forma (odborná x populárně naučná)**

Téma → Výzkumná otázka

- ❑ Formulace tématu do výzkumné otázky
- ❑ Volba výzkumné otázky
  - ❖ Příliš obecná:
Jaký je vztah mezi státní regulací a energetickou účinností?
  - ❖ Specifická:
Jak program Zelená úsporám přispívá k energetické účinnosti v městě Brně?
  - ❖ Triviální:
Je Ruská federace vlivným energetickým exportérem?
  - ❖ Netriviální:
Jak Ruská federace využívá energii v zahraniční politice ve vztahu k pobaltským státům?
  - ❖ Nerealizovatelná:
Jaké osobní pohnutky vedly ministra Kubu k prosazování prolomení limitů pro těžbu uhlí v severních Čechách?
  - ❖ Realizovatelná:
Jaká jsou hlavní témata spojená s energetikou ve veřejném diskurzu vlády České republiky?

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
- 3. Výběr zdrojů**
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

3. Výběr zdrojů

- Specializované odborné databáze
- Knihovní katalogy
- Specializované vyhledávače odb. informací
- Repozitáře
- Knihovny
- Další

MUNI Ústřední
FSS knihovna

Google (Scholar) - tipy pro vyhledávání

- ❑ Profil na GS: Monika Punová
- ❑ Vyhledávání na konkrétní stránce
*př. **sirovatka site:fss.muni.cz***
- ❑ Definice
*př. **define:social exclusion***
- ❑ Vyhledávání stránek, které jsou podobné určité adrese URL
*př. **related:fss.muni.cz***
- ❑ Typ dokumentu
*př. **filetype:pdf***

[Infographic: Get More Out of Google](#)

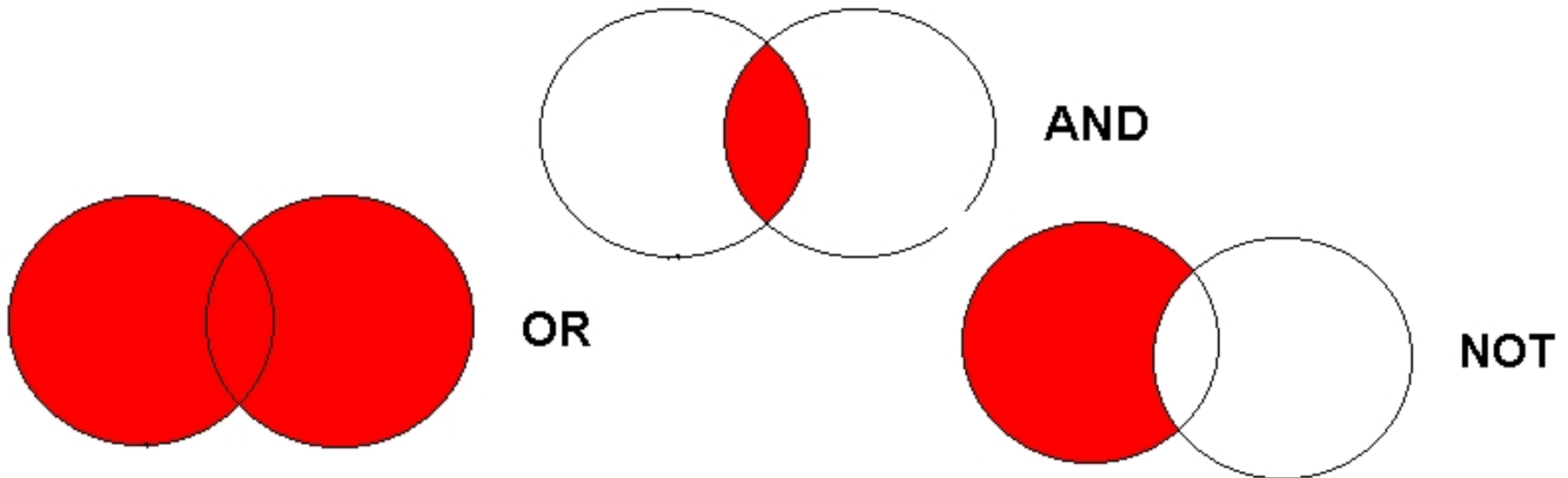
1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
- 4. Boolovský model**
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

4. Boolovský model

- ❑ Logický součin, průnik - operátor **AND**
- ❑ Logický součet, sjednocení - operátor **OR**
- ❑ Logická negace - operátor **NOT**
- ❑ **Krácení termínů** (truncation)
- ❑ Vyhledávání prostřednictvím **fráze**

Strategie Boolovského modelu

- ❑ nejrozšířenější
- ❑ kombinace termínů pomocí logických operátorů
AND, OR, NOT

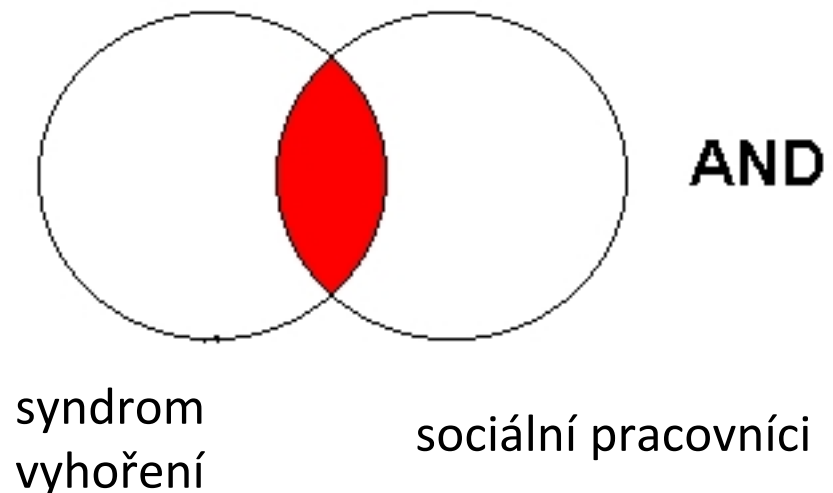

Operátor AND

❑ Logický součin, průnik

- ❖ Vyhledání jen těch dokumentů, ve kterých se **vyskytují obě klíčová slova**
- ❖ Výsledek průzkumu se **zužuje**
- ❖ Můžeme jej znázornit jako **průnik množin**

př. syndrom vyhoření
AND sociální pracovníci

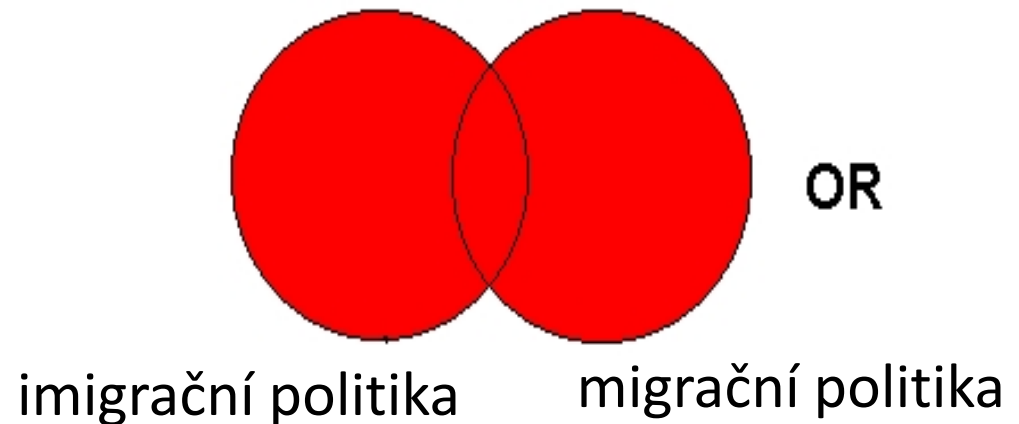

Operátor OR

❑ Logický součet, sjednocení

- ❖ Vyhledání dokumentů, které obsahují **alespoň jeden ze zadaných výrazů**
- ❖ Výsledek průzkumu se **rozšiřuje**
- ❖ Můžeme jej znázornit jako **sjednocení množin**

př. imigrační politika
OR migrační politika

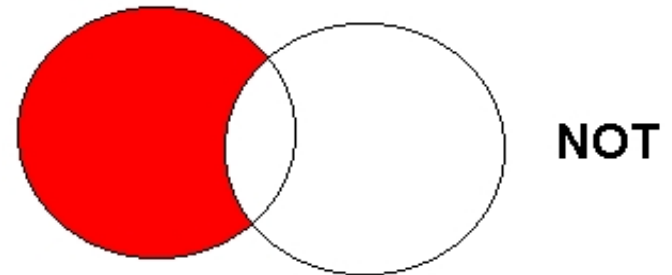

Operátor NOT

❑ Logická negace

- ❖ Vyloučí ty záznamy o dokumentech, které obsahují označené klíčové slovo
- ❖ Záleží na pořadí klíčových slov
- ❖ Výsledek průzkumu se **zužuje**

př. imigrační politika
NOT Evropská unie

imigrační politika   Evropská unie

Krácení termínů (truncation)

□ Hledaný termín je zkrácen na kořen slova

- ❖ Systém dohledá všechny možné tvary podle tohoto kořenu
- ❖ Přípony nebo koncovky jsou nahrazeny zástupným znakem
- ❖ Výsledek vyhledávání se rozšiřuje
- ❖ Pozn. vyhledávací nástroje mohou využívat různé symboly

př. bezdomov* - bezdomovci, bezdomovectví aj.

Vyhledávání prostřednictvím fráze

□ Bližší specifikace dotazu

- ❖ Slovní spojení
- ❖ Všechny slova se musí vyskytovat v přesném pořadí a uvedeném tvaru
- ❖ Nejčastěji se využívají uvozovky
- ❖ Výsledek vyhledávání se zužuje

př. "sociální politika"

Příklady

Social networks AND adolescents AND cyberbullying

Složitý dotaz s využitím booleovských operátorů

adolescents OR teenagers AND social networks OR social media AND cyberbullying - *špatně zadaný dotaz*

(adolescents OR teenagers) AND (social networks OR social media) AND cyberbullying - *dobře zadaný dotaz*

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
- 5. Technika vyhledávání**
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

5. Technika vyhledávání

- ❑ Prohlížení (browsing)
- ❑ Vyhledávání (searching)
  - ❖ jednoduché
  - ❖ pokročilé

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
- 6. Vlastní vyhledávací proces**
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

6. Vlastní vyhledávací proces

- Málokdy získáte relevantní záznamy po prvním vyhledávání
- Vždy je třeba rešeršní dotaz ladit
- Každý zdroj má vlastní pravidla vyhledávání a je třeba tomu uzpůsobit vyhledávací dotaz

Máte-li málo výsledků vyhledávání:

❑ Rozšiřte dotaz

- ❖ přidejte další klíčová slova

❑ Zrušte omezení

- ❖ např. typ dokumentu, dílčí databáze, jenom slova v názvu apod.

Máte-li mnoho výsledků vyhledávání:

□ **Zužte dotaz**

- ❖ konkretizujte
- ❖ lépe definujte klíčová slova
- ❖ zaměřte se pouze na nějakou oblast apod.

□ **Přidejte omezení**

- ❖ např. jenom slova v názvu, konkrétní země, typ dokumentu apod.

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
- 7. Hodnocení vyhledaných záznamů**
8. Další operace

7. Hodnocení vyhledaných záznamů:

- ❑ relevance – nakolik odpovídají výsledky vyhledávání zadanému vyhledávacímu dotazu (v databázích lze řazení výsledků nastavit také např. dle abecedy, času)
- ❑ důvěryhodnost zdroje
  - ❖ jména autorů, instituce, kontakty na správce...
- ❑ pravidelná aktualizace
- ❑ odbornost

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
- 8. Další operace**

8. Další operace:

- tisk
- uložení
- export do citačního manageru (např. [EndNote Web](#), [Zotero](#), [CitacePRO.com](#))

Relevance Ranking

☐ Před vyhledáváním:

- ❖ Ujasněte si **téma**
- ❖ Vyberte si vhodné **zdroje** odborných informací (např. licencované databáze)
- ❖ Nadefinujte si dotaz, **klíčová slova**
- ❖ Vyberte si vhodnou **vyhledávací techniku** (prohlížení, jednoduché nebo pokročilé vyhledávání)

TIP

***Pište si poznámky!** Budete vědět, které zdroje jste již prohledali, jakou formu dotazu jste použili, jaká klíčová slova jste přidávali apod.*

TIP

Usnadněte si práci a používejte citační managery

Praktické vyhledávání v databázích

Praktické ukázky vyhledávání v databázích

- ❑ [EBSCO](#) - multioborová DB, obsahuje kolem 12 tis. čas. fultextových titulů a řadu dílčích specializovaných databází. Doporučená je **SocINDEX with Full Text**, která obsahuje dokumenty z oblasti kriminologie, soudnictví, demografie, kulturní a sociální antropologie, genderových studií, sociologie politiky, manželství a rodiny, náboženství, sociologie města, sociální stratifikace, sociální psychologie, sociální práce atd.
- ❑ [ProQuest](#) – multioborová DB, obsahuje kolem 22 000 čas. s plným textem ze společenských a humanitních věd, obchodu, ekonomie, medicíny, přírodních věd, techniky a umění, dále disertační práce, tržní zprávy, případové studie, noviny, atd. (doporučena dílčí báze **Social Science Database**)
- ❑ [Sage Journals](#) - kolekce Sage Full-Text - **Humanities and Social Science (HSS)** + Sage Deep Backfile Package - zahrnuje 740+ titulů elektronických plnotextových časopisů od vyd. Sage Publications od roku 1999 do současnosti + archiv, který obsahuje starší ročníky cca 430 časopisů od prvního vydaného čísla časopisu až do roku 1998.
- ❑ [Taylor & Francis](#) - kolekce **Social Science & Humanities Library (SSH Library)** + "Classic Archive" - obsahuje více jak 1400 titulů v rámci 14 subkolekcí od počátku vydávání konkrétního časopisu do současnosti

Praktické ukázky vyhledávání v databázích – mediální databáze

☐ NewtonOne

- databáze českých mediálních zdrojů (tisk, rozhlas, televize, internet - plné texty novinových a časopiseckých článků, doslovné přepisy televizních a rozhlasových relací a zprávy z internetových serverů)) s retrospektivou převážně od roku 1996, pokud existují

☐ PressReader

- zpřístupňuje obsah vybraných novin a populárních časopisů z celého světa - texty z více než 7000 zahraničních deníků a populárně naučných časopisů v 60 jazycích ze 120 zemí světa, archiv většinou 3 měsíce. Uživatelé mají k dispozici i aplikaci pro mobilní zařízení.

Databáze EBSCO SocINDEX with Full Text

MUNI

Vyhledávání v: **SocINDEX with Full Text** | [vyberte databáze](#)

Hledat ?

[Možnosti hledání](#) | [Základní vyhledávání](#) | [Rozšířené vyhledávání](#) | [Historie hledání](#)

Možnosti hledání

Znovu nastavit

Režimy vyhledávání a rozšiřující podmínky

Režimy vyhledávání ?

- Logický výraz/fráze
- Najít všechny moje hledané výrazy
- Hledat kterýkoli ze zadaných termínů
- Vyhledávání SmartText [Nápověda](#)

Použít související slova

Hledat také v plných textech článků

Používání ekvivalentních předmětů

Omezit výsledky

Plný text

Recenzovaná periodika

Dostupné reference

Datum publikování

Počáteční měsíc: — Počáteční rok: — Koncový měsíc: Koncový rok:

Databáze ProQuest Central

Vyhledáváte v 5 databázích

[Jednoduché hledání](#) [Pokročilé hledání](#) [Publikace](#) [Procházet](#) [Změnit databáze](#)

Zadejte podmínky hledání...

Plný text Recenzované ⓘ

Hledáte pomoc nebo radu?

Používejte podrobnější popisy hledaných pojmů (např. „Ancient Roman History“ namísto „Rome“)

su()

Hledat konkrétní pojem, např. „su(politics)“

Sledujte naše úvodní video a zjistěte, jak používat formulář jednoduchého hledání

[Video: Where do I find information?](#) < 3 mins

Databáze Sage Journals

Your gateway to world-class research journals

Enter search terms...

[Advanced search](#)

Browse journals by discipline

Health Sciences

Life & Biomedical
Sciences

Materials Sciences &
Engineering

Social Sciences &
Humanities

All SAGE Journals

- OR -

Explore Discipline Hubs

Databáze Taylor&Francis

What's stopping AI regulation? Five key challenges for policymakers.

Search peer-reviewed journals and articles

Enter keywords, authors, DOI, etc

Advanced search

5,171,000+ articles

 Find a journal

Explore journals and articles by subject

Search and explore the millions of quality, peer-reviewed journal articles published under the Taylor & Francis, Routledge and Dove Medical Press imprints.

Area Studies	Economics, Finance, Business & Industry	Health and Social Care	Physical Sciences
Arts	Education	Humanities	Politics & International Relations
Behavioral Sciences	Engineering & Technology	Information Science	Social Sciences
Bioscience	Environment & Agriculture	Language & Literature	Sports and Leisure
Built Environment	Environment and Sustainability	Law	Tourism, Hospitality and Events
Communication Studies	Food Science & Technology	Mathematics & Statistics	Urban Studies
Computer Science	Geography	Medicine, Dentistry, Nursing & Allied Health	
Earth Sciences	Global Development	Museum and Heritage Studies	

Mediální databáze Newton One a PressReader

newton media Archív

09.02.2022 - 16.02.2022

Zbývá volných zpráv: 12756

Zdroj Chci najít... Zobrazit

Přesný dotaz

Nadpis: Hledám pouze v nadpisech...

Autor: Chci najít příspěvky od autora...

PR články: všechny tištěné PR články bez PR článků

Zdroje: Chci najít příspěvky z těchto zdrojů... Vyřadit

Rubrika/Pořad: Chci prohledat rubriku... Čas vysílání: 0:00 - 23:59

Řazení zpráv: Relevance 100 Zobrazovat regionální duplicity

Název: Pojmenovat a uložit... Uložit

Země: Česko Slovensko Vybrat vše

Typy médií: Vybrat vše

Sledované dotazy

Přidat sledovaný dotaz

Složky

- Exportní složka: 19
- mf dnes 09: 6
- právo 09: 8
- Složka: 265
- Složka 2: 314

Lokace

Zrušit filtr

- Česko: 25389
- Slovensko: 17111
- Rusko: 12519
- Ukrajina: 10357
- Praha: 10325
- Peking: 10112
- USA: 8698
- Spojené štáty americké: 6844
- Evropa: 6510
- Bratislava: 6462

Načíst další

Organizace

Zrušit filtr

- Tlačová agentura Slo...: 10125
- NATO: 5123
- Evropská unie: 5001

pressreader

Follow PressReader on social

Facebook Twitter YouTube

Featured

RECEPTY PODLE SANDTNERKY... DNES V obci před volbami přibylý „černé duše“

SENY PRŮZEMÍ A PRADEJ... DOVOJE NOVINY Svelaar: Stropy jsou mála, Česko nesetří

RECEPTY PODLE SANDTNERKY... DNES V obci před volbami přibylý „černé duše“

iná je jen pohoda... Vynášel Rusům, trestu se vyhne

KULT! 04.1. Raago: Dobrá hudba: dokonce zatím na vlně... COVID-19 NEWS

The Guardian World leaders descend as nation prepares for grandest of farewells

THE GLOBE AND MAIL... REMPLACER L'AUTO, OUI, MAIS PAS QUOI?

Publications

All countries All languages

Newspapers

The Guardian The Washington Post EL PAIS THE GLOBE AND MAIL LARAZON Daily Mail ABC TORONTO STAR THE FINAL FAREWELL

Doporučení pro praktické vyhledávání v databázích

- Zkuste si projít doporučené databáze. Vyzkoušejte si funkce **Browse** (listování) v časopisech a **Search** basic nebo advanced (vyhledávání).
- Při zobrazení konkrétního časopisu se podívejte na **informace** o časopisu či jak hluboko sahá archiv časopisu (které roky jsou dostupné).
- Zkuste si vytvořit svůj **účet** v databázi a zjistěte, jaké další možnosti nabízí (např. alerty, ukládání vyhledávání, atd.)
- Zadejte si **rešeršní dotaz** pomocí KS a různých limiterů (čas, jazyk, obor, atd.), které jste si připravili na začátku prezentace.
- Proklikejte si nalezené **výsledky**, zobrazte si konkrétní záznamy – informace o článku, abstrakt, klíčová slova, plný text článku.
- Další databáze najdete i s popisy jejich obsahu najdete na <https://knihovna.fss.muni.cz/ezdroje>

Literatura

Steinerová, J., Grešková, M., & Ilavská, J. (2010). *Informačné stratégie v elektronickom prostredí* (2. preprac. vyd). Univerzita Komenského.

Obrázky

<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/b1/8c/7d/b18c7dde7e01870bd4715b308241c155.jpg> (myšlenková mapa)

<http://thetravellingteachers.blogspot.cz/2014/08/newspaper-articles-some-new-and-old.html> (myšlenková mapa)

<http://www.cvat.org.uk/sites/data.t3sc.org/files/images/Social-Media-Marketing.jpg> (myšlenková mapa)

<https://www.dailyinfographic.com/get-more-out-of-google-infographic> (Infografika Google)

<http://eds.ics.muni.cz/media/27629/eds-update-2016-luprich.pdf> (relevance ranking - Ebsco)

Děkuji za pozornost.

**Ing. Martina Nedomová. DiS.
nedomova@fss.muni.cz**